

Yle-maksu toteutuu arvostelusta huolimatta

Hallituspuolueet ovat päässeet yksimielisyyteen linjauksista, joiden pohjalta ryhdytään valmistelemaan Yleisradion rahoitusta ja hallinnon uudistamista koskevia lainsäädäntömuutoksia. Yksimielisyys linjauksista ei tosin merkitse sitä, etteikö yksityiskohdista olisi toisistaan poikkeavia ajatuksia hallituspuolueiden välillä. Viireät ovat edelleen valtion budjetista tapahtuvan rahoituksen kannalla muun muassa siitä syystä, että suunniteltu Yle-maksu kohtelisi tasapainotusti yhden hengen opiskelijatalouksia ja lapsiperheitä.

Yle-maksu eli julkisen palvelun mediamaksu tulisi perittäväksi vuoden 2012 alusta ja lopullinen maksun suuruus määriteltäisiin vasta syksyllä 2011. Vaikka samalla on myös sovittu nykyisen televisiomaksun korotuksesta kolmella prosentilla vuonna 2010, jo nyt Yle on ilmoittanut joutuvansa säästölinjalle, jos maksun tasoksi jää ennakolta suunniteltu 175 euroa per maksaja.

Kuitenkin alkuaan arvioitiin, että juuri 175 euron Yle-maksu riittäisi Yleisradion nykyisen toiminnan rahoittamiseen, koska maksajien määrä lisääntyisi huomattavasti. Kaikkien ruokakuntien ohella maksajina olisivat myös yritykset. Näiden maksu olisi porrastettu liikevaihdon mukaan ja olisi paljon suurempi kuin asuntokunnilla.

Monien kriitikkojen laskelmien mukaan Yle-maksun kokonaiskertymä olisikin paljon suurempi kuin nykyinen lupamaksukertymä. Kriittikkä on kohdistunut paljon pienituloisten

maksurasituksen kohtuuttomuuteen ja tätä tullaankin käsittelemän uudessa erillisessä työryhmässä.

Kesän ja syksyn mittaan Yle-maksu on ollut moneen otteeseen ryöpytyksen kohteena. Kriitikko löytyi myös parlamentaarisen Yle-työryhmän puheenjohtajana toimineen Mika Lintilän omasta puolueesta. Anneli Jäätteenmäki (kesk.) kirjoitti Uuden Suomen verkkolehdestä, että esitys mediamaksusta on epäoikeudenmukainen ja epäjohtonmukainen. Se on kohtuuton erityisesti opiskelijoille, yksinhuoltajille ja eläkeläisille ja useimmiten televisiottomuus johtuu ohjelmien sisällöstä, ei siitä että sieltä puuttuisi jotain vaan siitä mitä sieltä tulee. Ihmisillä täytyy olla vapaus valita, mitä katsovat ja mistä maksavat."

Mielipidekirjoituksessaan Jäätteenmäki toi esille myös sen, että jos Ylen toiminnan rahoittaminen katsotaan kaikkien tehtäväksi, valtion budjetista tapahtuva rahoitus olisi oikeudenmukaisin menettely. Lisäksi hän tähdensi tarvetta selvittää Ylen harjoittaman julkisen palvelun käsitettä: tuntuuhan oudolta, jos viihdeohjelma muuttuu julkiseksi palveluksi jos se lähetetään MTV3:n tai Nelosen sijasta Ylen kanavalla.

Liikenneministeriö pyysi kesällä lausuntoja eri ministeriöt mukaan luettuna 45:ltä eri taholta. Organisaatioiden lisäksi kaksi yksityishenkilöä käytti tämän tilaisuuden oman käsityksensä ilmoittamiseen. Kaikki kannanotot ovat luettavissa liikenneministeriön verkkosivuilla. Yllättäen lausunnoista syntyi enemmän sivuja kuin alkuperäisessä ko-

mitearportissa eli yli 130 sivua.

Kuluttajavirasto kiinnittää huomiota niiden asuntokuntien asemaan, joilla ei käytännössä ole mahdollisuutta suoritua maksusta. Muutoksen jälkeen mahdollisuuksia maksun välttämiseen ei ole, vaikka asuntokunnan jäsen ei haluaisi käyttää Ylen

"Monien kriitikkojen laskelmien mukaan Yle-maksun kokonaiskertymä olisikin paljon suurempi kuin nykyinen lupamaksukertymä."

Heikki J. Kasari

Kirjoittaja on helsinkiläinen valtiotieteen tohtori. Hän on työskennellyt sekä MTV:ssä että Yleisradiossa ja ollut Euroopan Yleisradioliiton jäsenyhtiöiden tutkijaorganisaation puheenjohtaja.

palveluja. Iän, sairauden tai vastaavan syyn takia heikossa asemassa oleville kansalaisille ehdotettu maksu on kohtuuton. Kuluttajavirasto on huolissaan perintätapauksien ja maksuhäiriömerkintöjen lisääntymisestä.

Elinkeinoelämän keskusliitto on sitä mieltä, että kun julkisesta palvelusta on keskusteltu jo kahdessa aiemmassa parlamentaarisessa työryhmässä, nyt tehdyt muutosehdotukset ovat riittämättömiä. EK:n mielestä uuden veroluonteisen maksun sijasta pitäisi vakavasti miettiä suoraa budjettirahoitusta. Koska Yleisradio on eduskunnan alainen yhtiö, on johdonmukaista että eduskunta päättäisi myös Ylen rahoituksesta. Työryhmän ehdotuksessa ei ole perusteltu sitä, että uuden veroluonteisen maksun kertymä olisi 2-3-kertainen nykyiseen verrattuna. EK:n mielestä nykyinen hallintoneuvostokäytäntö ei täytä riippumattoman valvonnan kriteeriä.

Eläkeliiitto on tyrmistynyt, sillä maksu kohdistuisi väärin yksin eläviin eläkeläisiin, työttömiin ja opiskelijoihin. Ylen toiminnan rahoituksen pitäisi tapahtua valtion budjetista.

Eläkeläiset ry kertoo tehneensä aloitteen eläkeläisten tv-lupamaksujen alentamisesta tai poistamisesta kokonaan. Olisi kehitettävä pienituloisia suosiva rahoitusmalli eli maksu olisi henkilökohtainen ja porrastettu tulojen mukaan. Sosiaalisesti oikeudenmukaisin ja teknisesti helpoin rahoitustapa olisi valtion talousarvio-rahoitus.

Hyvää media-alan asiantuntemusta lausunnoissa edustaa MTV Median kannanotto, jossa se tähdentää, että olisi puhuttava Yle-verosta tai -maksusta. Tämä selvittäisi kansalaisille että näin kerätty rahoitus on ainoas-

taan Yleisradiota varten. Rahoitustaan muutos ei saa johtaa Ylen resurssien suhteelliseen kasvuun Suomen mediamarkkinoilla. Ylen täyden palvelun tehtävää pitää muuttaa Amsterdamin sopimuksen mukaiseksi todelliseksi julkiseksi palveluksi.

Tämä tarkoittaisi keskittymistä sel-laisiin tehtäviin, joihin kaupalliset toimijat eivät pysty liiketoiminnallisista syistä. Täyden palvelun velvoite tulisi korvata yksityiskohtaisella ohjelmistovelvoitteella. Myös Ylen valvonta tulisi siirtää pois hallintoneuvostolta Viestintävirastolle tai BBC Trust-tyyppiselle elimelle.

Perusteluna tälle on se, ettei nykyinen hallintoneuvosto ole riippumaton elin vaan jäävi valvontatehtävään ja riippuvainen Ylen johdon suorittamasta valmistelusta. Siltä puuttuu myös arviointitehtävän edellyttämä laaja mediatalouden ja kilpailuoikeuden osaaminen. Sen sijaan Viestintävirastolla olisi keinoja sanktioineen valvonnan toteuttamiseksi.

Englannissa julkisen palvelun yleisradiotoimintaan luetaan myös mainosrahoitteiset kotimaiset kanavat. Ranskassa julkisen palvelun rahoitus perustuu osittain myös mainostuloihin, mikä oli jäänyt huomaamatta Lintilän työryhmältä. Ranskan osalta on mielenkiintoista myös se, että lupamaksutarkastus- ja perintäorganisaatio lopetettiin vuonna 2005 ja lupamaksu peritään nyt kunnallisveron yhteydessä.

Aineisto tarjoaa paljon virikkeitä yhtä hyvin kansalaiskeskustelulle sekä lainsäädäntömuutosten lopulliselle valmistelulle, onhan vuoteen 2012 vielä kaksi vuotta aikaa.